

Stadsliden i Umeå

Plan för utveckling och förvaltning

2016 - 2025

2016-04-04

Stadsliden i Umeå. Plan för utveckling och förvaltning

Umeå 2016-03-23

Uppdragsledare: Nina Ingvarsson, Gator och parker, Umeå kommun

Upprättad av:

Nina Ingvarsson och Magnus Lingegård, Umeå kommun. Anders Enetjärn, Charlotte Nauc ler och  sa Granberg, Enetjärn Natur, Umeå.

Projektgrupp:

Nina Ingvarsson	Gator och parker
Magnus Lingegård	Gator och parker
Anna Flatholm	Gator och parker
Hans-Erik Bergström	Umeå fritid
Doris Grellmann	Miljö och hälsa

Omslagets framsida: Stadsliden sett från söder i augusti 2009 med Västerbottens museum i förgrunden. Foto: Lars Lindh, Umeå kommun.

Fotografier: Enetjärn Natur och Gator och parker

Läsanvisning

Dokumentet inleds med en nulägesbeskrivning och en redogörelse av utgångspunkterna för den nya skötselplanen. Sedan följer en presentation av en vision med tillhörande utvecklings- och förvaltningsåtgärder. Därefter redovisas riktlinjer för avvägningar mellan olika intressen, följt av aspekter på Stadslidens relation till omgivande grönstruktur. Dokumentet avslutas med att beskriva Stadslidens omgivningar och kopplingar till dessa. Sist summeras alla föreslagna åtgärder i tabellform.

Under var och en av kapitelrubrikerna finns en kort ingress som berättar om kapitlets inneh ll.

Innehåll

1	Introduktion.....	5
1.1	Sammanfattning, vision.....	5
1.2	Orientering och avgränsningar	5
2	Bakgrund.....	6
2.1	Stadslidens funktion i Umeå.....	6
2.2	Beskrivning av skogen.....	6
2.3	Tillgänglighet	7
2.4	Historisk markanvändning.....	9
2.5	Aktuella planer för området kring Stadsliden	10
2.6	Samråd under arbetet med nya skötselplanen.....	11
3	Vision och åtgärder.....	12
3.1	Vision	12
3.2	Åtgärder	12
3.3	Informations- och gestaltungsplan	14
3.4	Investeringar i skog.....	15
3.5	Introduktion av nya arter.....	18
3.6	Nya utflyktsmål och samlingsplatser.....	18
3.7	Förbättrad tillgänglighet	23
3.8	Tillgänglighet med cykel, buss och bil	24
4	Rutiner och skötsel.....	27
4.1	Rutiner	27
4.2	Skötsel av iordningsställda bestånd	27
4.3	Skötsel av nya målpunkter	28
4.4	Skötsel för tillgänglighet.....	28
4.5	Skötsel av elljusspår	30
5	Att samsas i skogen.....	32
5.1	Öppenhet för nya initiativ	32
5.2	Lugn rekreation.....	32
5.3	Fartfylld rekreation	33
5.4	Verksamhet som påverkar vegetation eller skräpar ned	34
6	Stadslidens omgivning.....	36
6.1	Ekologiska korridorer	36
7	Summering föreslagna åtgärder.....	41
8	Referenser.....	45

1 Introduktion

Stadsliden är en av Sveriges största och mest centralt belägna stadsskogar. Mindre än 10 minuters cykelväg från Rådhusorget i Umeå finns här hela 160 ha (1,6 km²) sammanhängande skog, omgiven av stadens bebyggelse och infrastruktur. Stadsliden är tillgänglig via flera gröna stråk som länkar den samman med andra av stadens stora grönområden. Området har tidigare nyttjats för många olika användningsområden av Umeborna och erbjuder idag ett brett utbud av natur- och kulturupplevelser samt rekreation och idrott.

1.1 Sammanfattning, vision

Stadsliden ska utvecklas med människors behov i centrum. Prioritet ska ligga på vardagsrekreation och motion, samt för pedagogisk verksamhet utomhus. Stadsliden ska vara en tillgång för hela staden, ett värde som kan lyftas fram vid marknadsföring av Umeå. Skogens naturvärden ska värnas och dess skogsmiljöer ska utvecklas för att få bättre ekologisk funktion och därmed kunna ge ännu mer variationsrika naturupplevelser. Genom tätare och mer omväxlande rekreations- och upplevelsevärden ska ännu fler besöka skogen och den ska också fungera för en växande stad. Verksamheterna vid skidanläggningen Bräntbergsbacken, Väs-

terbottens museum och Gammlia idrottscentrum är idag stärkta av närheten till skogen. De banden ska bibehållas och utvecklas för att fungera bättre tillsammans som en helhet.

1.2 Orientering och avgränsningar

Geografisk avgränsning

Med namnet Stadsliden avses skogsområdet som redovisas på bild 2. Stadsliden bildar tillsammans med Bräntberget, Mariehemsängarna med koloniområden ett stort sammanhängande rekreationsområde. Förslagen till utveckling och skötsel av skogsområdena i Stadsliden är framtagna utifrån detta sammanhang så att upplevelsevärdena i skogen kan komplettera helheten. Ett system av gröna stråk ansluter också till Stadsliden. Dessa beskrivs i kap 6. I skötselplanen behandlas dock bara själva skogen Stadsliden.

Tidmässig avgränsning

Skötselplanen gäller i 10 år, varefter den kan återaktualiseras eller ändras. Investeringar märkta med prioritet 1 planeras att genomföras inom 5 år. Investeringar märkta med prioritet 2 planeras att utföras inom 10 år med reservation för budgetförändringar. En sammanställning av alla åtgärder samt prioriteringsordning finns i kapitel 7.

1 Föreslagna investeringar för landskapsrum, målpunkter och tillgänglighet

2 Bakgrund

2.1 Stadslidens funktion i Umeå

Viktig del i grönt nätverk

Stadsliden utgör med sina 160 hektar en viktig del i Umeås system av parker, skogar och vattenmiljöer. Storleken möjliggör för flera upplevelser och kvaliteter som inte kan uppnås i små parker, exempelvis längre promenader, ostördhet och naturkänsla. Storleken möjliggör också ett helt annat biologiskt liv än i små parker och skogar.

Stadsliden är en skog som ligger bra i Umeås system av grönområden. Till skogen ansluter flera gröna stråk, vilket gör att den upplevs lättillgänglig för många. Ekologiskt är sammanlänkningen speciellt viktig för anslutande mindre grönområden och parker eftersom de på grund av sin begränsade storlek annars är känsliga för störningar.

Umeås mest besökta skog

I Stadsliden är chansen alltid mycket stor att man träffar andra människor som exempelvis leker, promenerar, motionerar, tränar i utomhusgym eller rastar en hund. Detta kommer sig av att skogen ligger omgärdad av bebyggelse och att flera skolor och förskolor och föreningar använder skogen i sin verksamhet för idrott och undervisning. I en studie från 1995 beräknades Stadsliden i snitt ha

2 Skötselplanens geografiska avgränsning

600 besök per dag. Siffran är hög och kommer sig av att så många bor inom bekvämt gångavstånd eller cykelavstånd till skogen (6 000 respektive 12 000), samt att den är målpunkt för aktiviteter för hela Umeå.

Skidåkning har varit viktig för bevarandet av Stadsliden som rekreationsområde och i skogen prepareras vintertid 14 km skidspår för klassiskt och skate, varav 13 km är belysta. Under hösten 2013 har elljusspår breddats och några sträckningar nyanlagts för att möjliggöra större skidtävlingar vintertid. Det rör sig om ca 7,5 km spår som idag har en bredd om högst 12 m. Vintertid körs även 9 km vinterstigar upp med skoter för att möjliggöra för gångmotionärer att gå i skogen utan att skada skidspåren. Skidspåren i skogen ansluter till spår på Mariehemsängarna (utanför skötselplanen). Sommartid används elljusspåret för promenad, löpning och rullskidåkning.

Aktiverande och avkopplande stråk

I Stadsliden kan man som besökare röra sig ganska fritt, undantaget vintertid då gående inte får beträda skidspåren. Trots det finns en ganska tydlig uppdelning mellan lugn respektive fartfylld rekreation eftersom det mesta av den fartfyllda rekreationen utförs på de belysta motionsslingorna. I vissa svårtillgängliga delar av skogen – klapperstensfält, våtmarker och den täta granskog kan man som besökare därför vara ganska säker på att få uppleva rofyllda och inte lika välbesökta miljöer. Tack vare skogens storlek och höga läge i staden finns här också några av de tystaste och fridfullaste platserna i Umeå. Mitt i Stadsliden ligger medelvärdet för buller på mindre än 35 dBA, vilket är mycket lägre än riktvärdet som för friluftsområden som anges i kommunens åtgärdsprogram mot buller (40 DBA).

2.2 Beskrivning av skogen

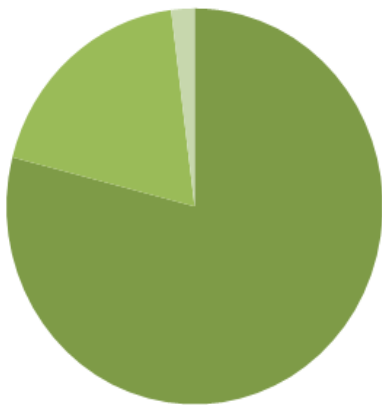
En ”riktig” skog

Stadsliden är en ”riktig” skog där man kan gå på mossbevuxen mark och där urgamla träd står så tätt och är så höga att man får svindel när man försöker se topparna. Det gör den mycket ovan-

lig för trakten kring Umeå. Skogen kännetecknas av gammal granskog med mellan 130 och 200 år gammal och i den finns några av Umeå kommuns allra högsta träd. Trots sin ålder verkar gransko-gen må bra. Vid de starka stormarna på senare tid har Stadsliden klarat sig utan större stormfällan. I skogen finns också bestånd av yngre tall som plan-terades när skogen fortfarande brukades konven-tionellt. Dessa bestånd upplevs mindre naturliga. Ljusa lövbestånd finns i luckor och brynzoner på flera ställen men andelen är liten. Tillsammans står tall- och lövbestånden för ca en femtedel av sko-gen idag, men samtliga bestånd är under igenväx-ning av gran. Se bild 3.

Karaktärsfulla platser

I skogen finns flera fascinerande platser och natur-fenomen som gör den intressant både för rekrea-tion och undervisning. Det finns en stor potential att genom skötselåtgärder lyfta fram dessa så att de blir tydligare för besökare. Här finns olika skogs-typer, stora flyttblock, klapperstensfält, svallade hållmarker och våta myrmarker. Den som är ob-servant kan också se spår efter mänsklig aktivitet, bland annat en övertäckt vattenreservoar, en öp-pen yta som varit grustäkt och fotbollsplan, samt en gammal tipp. På en höjd vid Gammlia frilufts-museum finns en kvarn som flyttats dit från Hol-mön. Flera platser som tidigare använts för bete finns i anslutning till Stadsliden, men de är under igenväxning nu. I skogen finns också en myr, en utdikad våtmark, Lidgårdan. Myren är nu ganska torr men ligger fint utmed ett av huvudstråken i skogen.

3 Fördelning mellan trädslag i Stadsliden:
79% gran, 19% tall och 2% löv

2.3 Tillgänglighet

Framkomlighet

Stadsliden utgörs av en nord-sydlig ås med branta bergssidor. Från Berghem och Mariedal är sko-gen relativt lättillgänglig eftersom man då är uppe på åsen. Från Mariehem och Haga-Sandbacka är den däremot otillgänglig för personer med ned-satt funktionsförmåga eftersom bergssidorna är så branta. Från Mariehemsängarna finns möjlighet att komma nära skogen och få skogskänsla längs till-gängliga gångvägar. Från Haga-Sandbacka är detta däremot inte möjligt eftersom ingen gångväg finns längs skogskanten. Elljusspåret har ett relativt hårt och jämnt underlag. Bitvis har det dock mycket brant lutning.

För många är det viktigt för tillgängligheten att det finns möjligheter att sitta ned och vila. Att kunna besöka en toalett kan också vara avgörande för upplevelsen av tillgänglighet. Idag finns det inga anlagda sittplatser eller toaletter inne i Stadsliden. Offentliga toaletter finns vid Bräntberget, Väster-bottens museum, samt Gammlia idrottscentrum. Dessa är dock bara tillgängliga under öppettider för respektive verksamhet.

Entréer och parkering

Huvudandelen av de som besöker Stadsliden kom-mer till fots eller med cykel. Eftersom skogen är kringgårdad av bebyggelse är tillgängligheten med buss också god. Platser för parkering med bil finns i längs gator runt om skogen. Större parkerings-platser finns vid besöksmålen Gammlia idrottscen-trum och Västerbottens museum (210 respektive 60 platser) samt Bräntbergets skidanläggning (144 platser). Cykelparkering finns vid Västerbottens museum, men förekommer runt om hela skogen.

De flesta större entréer till Stadsliden är utrustade med informationstavla med karta över skogen, men det finns också några som används mycket, men som saknar skylt.

2.4 Historisk markanvändning

Stadsliden är belägen på en långsträckt ås av sval-lad morän och älvssediment. Skogen har varit i stadens ägo sedan 1600-talet och har genom tiderna nyttjats som resurs för staden för dess tillgång till naturgrus, ved och virke samt som soptipp. Skogen har också använts som utmarker för bete och i viss mån för myrslätter. Idag karaktäriseras skogen främst av äldre granar men historiskt har skogens karaktär varit öppen och uthuggen och dominerad av ungskog.

Centrum för kultur och rekreation

I slutet av 1800 talet när Umeå byggdes upp efter stora stadsbranden skedde detta på ett sätt som gjorde den grönare och luftigare. Motiven var främst ökad brandsäkerhet men även folkhälsa, vilket för tiden var nytt i stadsplaneringen. I början av 1900-talet lät staden upplåta ett område vid Stadsliden med motivet att vårda och ta tillvara på den västerbottniska hembygdskulturen samt att uppmuntra till folkhälsa och friluftsliv. Hit flyttades byggnader som kunde visa på Västerbottens särart och man anlade även en folkpark, en idrottsplats och en västerbottnisk fornvall. Området kallades

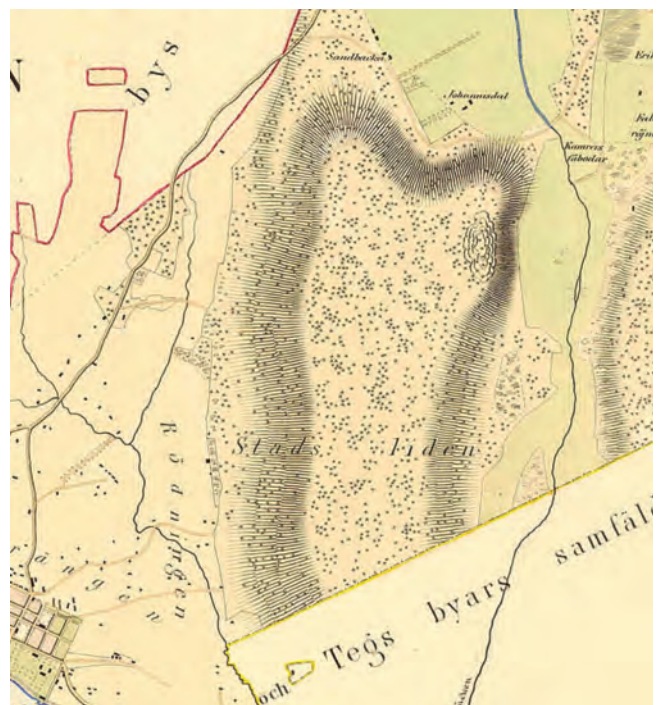
Gammlia efter det soliga lidläget mot staden och den gamla miljön. Sedan 1939 finns Västerbottens museum här. Marken ägs av Umeå kommun men museet innehar tomträtt, vilket även inkluderar en del skog.

Elljusspåret i Stadsliden invigdes 1956 som ett av de första i sitt slag i Sverige och Umeås stora framgångar i skidmästerskap och aktiva orienteringsföreningar har varit viktiga faktorer för att spara Stadsliden som stort rekreativområde när staden vuxit. De större skogsåtgärder som utförts i skogen de sista åren har utförts med syfte att bibehålla goda förutsättningar för större tävlingsarrangemang.

Vid skogens högsta punkt Bräntberget anlades en backe för utförsäkning och områdets branter har också använts för backhoppning. Dalgången väster om skogen, Mariehemsängarna, är planlagd som parkmark och används för en bred variation av rekreation, exempelvis discgolf, spontan sport och lek, längdskidåkning, koloniodling och färbe-ten. Här finns också en fullstor konstgräsplan.

5 Utsnitt av en historisk karta över Umeå från 1812. Tillhandahållen av Umeå kommun

6 Utsnitt av en historisk karta över Umeå från 1857. Tillhandahållen av Umeå kommun

2.5 Aktuella planer för området kring Stadsliden

Fördjupade översiktsplanerna för Umeå

Umeås översiktsplaner konstaterar att grönstrukturen är viktig för stadsmiljön och att den tillför både sociala och ekologiska nyttigheter. Parker och natur tillhandahåller sociala värden som är viktiga för en trivsamt och attraktiv boendemiljö vilket är ett av profilområdena för Umeå kommun. Även för folkhälsan är detta centralt och där framhåller planen vikten av god fysisk tillgänglighet och trygga färdvägar för barn. Planen konstaterar vidare att människor behöver en mångfald av miljöer och att stadsdelsskogar såsom Stadsliden är särskilt betydelsefulla i detta sammanhang.

Översiktsplanerna om Stadsliden

Umeås fördjupade översiktsplaner slår fast att Umeå ska planera för tillväxt främst genom förtätning inom befintlig bebyggelse. Man framhåller att den planerade förtätningen av staden skapar en ännu större efterfrågan på rekreation. Eftersom det vid förtätning är svårt att öka mängden parkmark och stadsdelsskogar föreslår översiktsplanerna att kvaliteten och graden av gestaltning på befintliga parker och skogar ska höjas. Därmed ska en motsvarande förtätning av rekreation- och upplevelsevärden kunna åstadkommas. Man förordar också att skapa en variation med olika slags platser för vardagsrekreation inom gångavstånd från bostaden. Aktiviteter som utförs mer sällan föreslås kunna ligga på cykelavstånd eller bussavstånd. Planerna sätter som mål att Umeå fram till 2050 ska kunna växa med 66 % till 200 000 invånare. Centrala stadsdelarna (inklusive Haga) ska tillåtas växa med 50% och resten av staden ska få växa med 25%. För upptagningsområdet kring Stadsliden (500 m radie) skulle detta innebära en ökning med 3 000 personer eftersom det idag bor ca 12 000 personer inom 500 meter till skogen. Enligt en undersökning från 1992 besöks skogen av 600 personer dagligen slaget över hela året. I takt med

stadens förtätning så kommer även denna siffra kunna öka med mellan 25% och 50%.

I översiktsplanerna beskrivs Stadsliden som en stadsdelsskog som är mycket viktig för umebornas rekreation. Skogen tillfredsställer behov av både avkoppling och aktivering, genom exempelvis lugna platser, vild natur och motionsspår. Stadsliden beskrivs ha speciella kvaliteter som kan attrahera trots en längre färdväg. Kvaliteter som nämns är till exempel en omslutande grön miljö, promenadmöjligheter samt en variation av olika gröna rum. Skogen beskrivs även kunna locka riktigt långväga besökare genom till skidtävlingar och sammanhanget med andra attraktioner såsom exempelvis muséet, skidanläggningen Bräntbergsbacken, discgolf och fårbeten. I planerna framhålls även att områdena kring Stadsliden och Mariehemsängarna har anspråk från flera håll och att skötselplanen från 1997 bör ses över för att minska risken för försämrade rekreativa kvaliteter.

Översiktsplanerna poängterar också att Stadsliden är en nödvändig länk för grönstråket mellan I20 till Nydala-Grössjön, och att den därför har stor betydelse både för ekologi och för vardagsrekreation. Tydliga, lättorienterade och trygga stråk till Stadsliden sägs också vara viktiga för sjukhuset och arbetsplatserna i universitetsområdet.

Tidigare skötselplanen

Förra skötselplanen för Stadsliden antogs 1997. Den viktigaste ändringen från tidigare skötselplaner var då att man beslöt att skogen ska vara en rekreationsskog som inte skulle producera virke. Skötselplanens fokus lades därutöver på att bevara och utveckla ekologi inom befintliga trädbestånd. Alla föreslagna åtgärder har därefter inte blivit utförda. De investeringar som gjorts i skogen de senaste åren har rört skidåkning, som har mycket stark historisk koppling till Stadsliden. Mindre gallringar och siktröjningar har också utförts längs motionsspår för att förbättra trygghetupplevelsen.

2.6 Samråd under arbetet med nya skötselplanen

För att få en bild av vad som sker i skogen och vilka behov och önskemål som finns har flera samråd utförts inför framtagandet av den nya planen. Information om allmänna samrådsvandringar och synpunktskarta på webben annonserades om i förväg i lokala gratistidningar samt på plats i Stadsliden. Sex samrådsvandringar har genomförts på plats i Stadsliden med fokusgrupperna idrottsklubbar och organisationer, Västerbottens museum, tillgänglighet, skogsskötsel samt två vandringar med allmänheten. 296 synpunkter har också samlats in via en klickbar karta på kommunens hemsida.

Parallellt med kommunens samråd har två examensarbeten utförts av Matilda Olofsson och Maja Johansson från jägmästarprogrammet vid SLU. Matilda har undersökt de naturpedagogiska värdena i Stadsliden medan Maja gjort en studie av användandet av stadsliden.

Deltagandet i samråden var stort, vilket visar att många bryr sig om Stadsliden. Samråden bekräftar att skogen används både för lugn närrekreation och aktiverande motion och tävling för närliggande stadsdelar och hela staden. Detta tyder också på att

olika besökare har olika förväntningar på ostördhet. Avkopplande upplevelser såsom tystnad, fågelkvitter och naturkänsla är känsliga för störande intryck. För aktiverande upplevelser såsom exempelvis skidåkning, mountainbike och löpning är omgivningens lugn mindre viktigt. Hundrastning och utomhuspedagogik är inte utpräglat känsliga för störning, men önskar varierade skogsmiljöer.

Samråden visade också att de som besöker Stadsliden uppskattar känslan av att vara i en ”riktig” skog. Samtidigt är det tydligt att en ”riktig” skog måste skötas för den får inte upplevas skräpiga. Det är lite motsägelsefullt, men visar på två saker. Dels att mängden äldre träd i Stadsliden uppskattas för de ger känsla av riktig skog. Det visar också att Stadsliden är en så urban skog att besökarna förväntar sig en aktiv skötsel och tillgänglighetsåtgärder.

7 Under samrådsvandringarna med allmänheten gjordes besök till den hållmark som i kap 4.4 föreslås bli en särskild målpunkt i Stadsliden.

8 Under samrådsvandringen med temat skogsskötsel gjordes bl.a. besök till ett av de få tallbestånden i Stadsliden.

3 Vision och åtgärder

3.1 Vision

När Umeå byggs för att bli tätare behöver även rekreations- och upplevelsevärden bli mer koncentrerade.

- Stadsliden ska utvecklas för sociala aktiviteter. Skogens naturvärden och skogsmiljöer ska utvecklas för att ge mer växelrika naturupplevelser än idag.
- Fokus ska ligga på vardagsrekreation, motion och tillgänglighet samt för pedagogisk verksamhet utomhus.
- Stadsliden ska fortsatt kunna användas för evenemang och utgöra ett värde för hela staden som lyfts fram vid marknadsföring av Umeå.
- Skogens utformning och status ska höjas. Stadsliden ska uppfattas som en naturpark.

3.2 Åtgärder

För att nå visionen om variationsrikedom måste en rad åtgärder utföras.

Landskap och ekologi

Tydliga landskapskaraktärer ska skapas så att alla besökare upplever variationsrikedomen, detta innebär främst gallring och röjning av gran. Djurlivet i skogen ska gynnas genom att andelen lövträd ska öka. Ädellövträd och vårbloommande väx-

ter ska introduceras. Ökad andel lövbestånd gör skogen mer funktionell ur biologisk synvinkel och som länk i stadens ekologiska system. Fårbyte återinförs vilket gör nytta för biologiska mångfalden och blir attraktiva målpunkter för barnfamiljer på utflykt.

Platsbildningar

Platser i skogen med speciell historia eller karaktär iordningsställs som samlingsplatser för vardagsrekreation eller naturpedagogik. Platser med vackra vyer och solinsläpp iordningsställs. Dessa nya målpunkter blir landmärken som gör skogen mer överblickbar och underlättar orientering.

Tillgänglighet

Ett gestaltungsprogram för Stadsliden ska tas fram som bland annat förbättrar tillgängligheten genom tydliga entréer, informationstavlor och orienterbarhet i skogen.

En tillgänglig stig ställs i ordning på de flacka partierna längst upp på åsen som Stadsliden är. Startpunkterna på Berghem och Mariedal väljs för sin närhet till busshållplatser och ges även handikappanpassad parkering. Platser längs stigen utvecklas för variationsrikedom och utrustas med toalett. Ytterligare en ny stig anläggs i skogens västra delar

10 Föreslagna åtgärder för att nå visionen. 1. Landskapsrum 2. Målpunkter 3. Tillgänglighet

Samlad målbild - landskapsrum, målpunkter och tillgänglighet

Teckenförklaring

Målpunkt	Ljus & öppen skog	Ny större entré	Stig
Lövbeklädd	Öppna ytor	Ny mindre entré	Spänger
Tallbestånd yngre	Skogsbyrån	Informationstavla	Ny toalett
Tallbestånd äldre	Mörk & tät skog	Ny hadikapparkering	Ny sittplats
Våtmark	Utkik		Ny cykelparkering
Anläggningar			

0 200 400 Meter

2016-04-04

för att ge möjlighet till naturvistelse i skogens västra delar utan branta backar.

Bänkar för paus och vila placeras ut vid målpunkter placeras ut i strategiska lägen. Toaletter uppförs på två platser. Skidspårssystemet utökas med en anslutning mot Fridhem. Därutöver kommer siktröjning och trädsäkring utföras för att förbättra den upplevda tillgängligheten och tryggheten.

Fartfyllda och rofyllda stråk

Skogens rofyllda platser värnas. Områden i östra Stadsliden, speciellt lämpade för rofylld rekreation pekas ut för att kunna uppmana till lugna aktiviteter och ökad hänsyn. Nya mötesplatser i områden för lugn rekreation utformas för att förstärka den lugna karaktären.

Historia och pedagogik

För att underlätta för utomhuspedagogik ska förslag tas fram på lämpliga promenadslingor som visar intressanta platser och brytpunkter i skogen.

11 Granskog

Dessa slingor och ett informationsmaterial till dem ska läggas upp på kommunens hemsida, och vara tillgängligt via smartphone.

3.3 Informations- och gestaltungsplan

Mål: Stärka Stadslidens identitet och varumärke så att skogen skiljer sig från andra friluftsområden i Umeå och upplevs mer som en naturpark. Förbättra besöksupplevelse, tillgänglighet och orienterbarhet och därmed även Stadslidens attraktionskraft.

Ett gestaltungsprogram tas fram för Stadsliden med målet att forma en identitet för Stadsliden. I detta arbete ingår grafisk profil, utformning av entréerna, utformning av enkla sittplatser, innehåll och ev. platsanpassning av informationsskyltar samt information på webben.

12 Område i Stadsliden är extra lämpliga för lugna aktiviteter. Ljusaste områdena är 35 dBA.

3.4 Investeringar i skog

De arbeten som beskrivs nedan ska i så stor utsträckning som möjligt utföras av kommunens egen personal som därigenom får möjlighet att bygga upp erfarenhet och kunskap om Stadslidens skogar och målbilden för deras skötsel.

Granskog

A. Gammal hög granskog i hela Stadsliden.

Mål: Fri utveckling. Inga åtgärder får utföras förutom längs på skötselkartan markerade stigar. Ett 31,9 ha område i öster har i tidigare skötselplan pekats ut som naturreservat för att bli naturskog med höga naturvärden. Detta område ska även i fortsättningen utvecklas som en enhet.

Tallskog

Mål: Behålla de bestånd av äldre tallskog som finns i Stadsliden. Dess särart med öppna och ljusa skogar med god sikt lyfts fram som variation och kontrast till den annars dominerande granskogen.

Utförande: Området sköts så att bestånden inte tas över av gran utan utvecklas till öppna ljusa skogar med karaktärsfulla träd.

B. Äldre tallskog

De äldre tallbestånden på krönet av Stadsliden omvandlas genom att stora delar av inväxningen av främst gran men också till viss del löv avverkas. Medelgrov-grov björk sparas i den mån de finns i bestånden. Det är särskilt viktigt att friställa riktigt gamla tallar från konkurrerande yngre träd. Efter åtgärd får det gärna finnas både grupperingar av tall liksom mindre gläntor.

C. Yngre tallskog

De yngre tallbestånden gallras. Klena och nedböjda träd tas bort i första hand, liksom lövsly och tätt stående, unga lövträd. Välvuxna, ensamstående björkar och aspar sparas i viss mån. Äldre träd ska friställas i luckor.

Lövskogsbestånd

Övergripande mål: Öka andelen löv i skogen så att blomning, fågelkvitter och lövsus ökar. Bibehålla en trädslagsblandning med fokus på björk, säl, asp och i viss mån rönn. Skapa förutsättningar för att sköta trädbestånd med stor andel löv så att de även fortsättningsvis domineras av lövträd. Öka upplevelsevärdena, genom nya träddarter, mer vårblomning samt färbete.

D. Lövskog kring gammal tipp

Beskrivning: På en gammal tipp i norra delen av Stadsliden växer idag lövdominerad skog. I de rena lövbestånden växer bukettformig säl tätt med inslag av hägg, rönn, asp och björk. Inväxning av gran och tall sker i de västra delarna.

Mål: Öppen och ljus skog dominerad av olika lövträd med enstaka inslag av gamla granar och tallar. Utförande: Området gallras för att avsevärt minska andelen gran.

E. Stormlucka

Beskrivning: Området utgörs av en gammal stormlucka omgiven av granskog. I stormluckan växer en 20-30-årig björk, rönn och gran med enstaka överståndare av tall.

Mål: En lövdominerad skog med björk och rönn samt enstaka grova tallar.

Utförande: Området gallras för att avsevärt minska andelen gran.

F. Lövskog mot Sandbacka

Beskrivning: Äldre granskog med stort inslag av löv, varav ett flertal klena men även spridda äldre träd av både björk och asp. Enstaka äldre tallar finns spridda i hela området.

Mål: En lövdominerad skog med enstaka inslag av äldre gran och tall.

Utförande: Området gallras för att avsevärt minska andelen gran. I partier med stort lövinslag avlägsnas all gran, medan det i partier där granen är mer dominerande lämnas enstaka stora granar.

13 Landskapsrum och skogstyper i Stadsliden

2016-04-04

G. Lövskog vid entrén mot Haga

Beskrivning: En gammal stormlucka med bitvis tätt bestånd av 30-årig gran och framför allt björk och asp. I beståndet finns också flera stora lövträd. I norr och nordost finns ett stort antal överståndare av både tall och gran.

Mål: En lövdominerad skog med björk, asp och sälg samt inslag av enstaka stora granar och överståndare av tall.

Utförande: Området gallras för att avlägsna de flesta granar. I partier med stort lövinslag avlägsnas gran helt men i partier där granen är dominerande lämnas enstaka stora granar. Grova överståndare av tall, framför allt i områdets norra del, sparas.

H. Skogsbrynet väster om skidspåret

Beskrivning: 25-30-årig skog med björk, rönn och gran i en gammal stormlucka. Skogen är bitvis mycket tät ridå av gran med spridda enstaka äldre tallar.

Mål: En lövdominerad skog med enstaka stora granar och överståndare av tall.

14 Nyutslagen björkdunge i Stadsliden

Utförande: Området gallras för att avsevärt minska andelen gran. Lövträd gynnas och friställs och enstaka granar sparas. Den täta granridån gallras och alla överståndare av tall sparas.

I. Skogsbrynet öster om skidspåret

Beskrivning: 30-årig lövskog av björk och rönn och med spridda inslag av enstaka unga granar.

Mål: En lövdominerad skog med björk och rönn.

Utförande: Området röjs med avseende på ung gran. Även lövsly röjs och björk och en del av rönnbuketterna enkelställs.

J. Liten lövskogsdunge

Beskrivning: Ett mycket litet bestånd omgivet av elljusspår. Ca 45-årig lövskog med björk, sälg och gråal och spridd underväxt av gran. Enstaka stora granar och tallar växer längs den östra och den norra kanten.

Mål: En lövdominerad skog med sälg och inslag av gråal samt enstaka stora granar.

Utförande: Underväxt av ung gran röjs och lövskogen gallras för att friställa större träd, framför allt sälg och gråal. I den östra och den norra kanten gallras enstaka granar bort och överståndarna av tall sparas.

K. Sälggången

Beskrivning: En sälgallé samt lövskog vid en kulle - vattenreservoar. Sälgallén växer i bukettform längs vägen och utgör en skarp kontrast mot den omgivande granskogen.

Mål: Bibehålla en tydlig kontrast mot barrskogen. Sälg-allén ska domineras av gamla träd och ett stort ljusinsläpp.

Utförande: Utrymme kring sälgarna ska skapas. Inväxningen gran och till viss del även annat löv ska avverkas. Det är särskilt viktigt att friställa gamla, grova sälgar från konkurrerande yngre träd.

L. Lövbestånd vid samiska vistena

Beskrivning: Blandskogsområde sydost om Västerbottens museum med inslag av gran och tall. I det här beståndet finns museets samiska visten.

Mål: En ljus och lövdominerad skog med bibehållen avskärmande kantzon mot bebyggelsen på Berghem.

Utförande: Røjning och Gallring med fokus på att avsevärt minska andelen gran. För att behålla variation och undvika allt för stor luckighet behålls gran på de platser där den är särskilt dominerande. Mot Berghem behålls en kantzon med stort inslag av gran som avskärmar de samiska vistena mot bostadsområdet. Åtgärderna sker i samråd med VBM.

3.5 Introduktion av nya arter

M. Ädla lövträd

Beskrivning: Förekomst av ek och alm tyder på att det finns förutsättningar för nya trädslag att etablera sig, även i bestånd med tätare underväxt.

Mål: Ökad artvariation i de få lövbestånden i Stadsliden.

Utförande: Nya trädslag av löv introduceras. Lönn, ek och alm planteras i lövbestånden i Stadsliden. I varje bestånd planteras mellan 20 och 50 plantor.

N. Vårblommande lökar och knölar

Mål: Ökade upplevelsevärden med fler vårtecken i form av vårblom. Blomningen ska uppfattas spontan och vara av sådan sort som finns naturligt i svenska skogar, främst vitsippor och blåsippor.

Utförande: Lökar och rhizomer och rottdelar planteras i Stadslidens lövbestånd. Planteringarna ska utföras för att efterhärma naturen, dvs inte i grupper.

3.6 Nya utflyktsmål och samlingsplatser

Utblickar

P. Utsikt över Umeå vid Kvarnen

Mål: Plats med utsikt över staden och möjlighet att stanna upp och vila. Sluttningen mot sydväst utvecklas till lövdominerat bryn med överståndare av gamla tallar. Viktigt att träd sparas så att läktaren vid Excel Arena inte framträder.

15 Sälgekantat stråk i Berghemsvägens förlängning

2016-04-04

Utförande: En sikthuggning görs i skogen i sluttningen nedanför väderkvarnen. I en sektor på ca 50 m väster om väderkvarnen avverkas alla granar samt lövsly. Kvar lämnas alla äldre tallar och alla medelstora-stora lövträd. Kring väderkvarnen sparas enar och enstaka mindre lövträd.

Q. Utblick över våtmarken Lidgården

Mål: En öppen och solig plats med utsikt över vattenspeglarna på våtmarken Lidgården.

Utförande: Granar mellan elljusspåret och våtmarkskanten avverkas så att utsikt över våtmarken skapas. Kvar lämnas gamla tallar och lövträd. Resultatet blir utblickar mot den nya vattenytan och rik solinstrålning från söder och sydväst. I kanten mot elljusspåret placeras bänkar mot sydväst.

Soliga gläntor

R. Gläntan vid Bergknallen

Mål: Sittplatser i öppen hållmark med stort solinläpp från sydväst. Funktion som samlingsplats för fika, vila, avkoppling och utomhuspedagogik.

16 I Stadslidens norra delar blommar blåsippona i slutet av maj

Platsen ska präglas av hållmarksvegetation med enstaka grova och krokiga tallar och låga enbuskar.

Utförande: De skuggande granar som växer på och närmast omkring hållmarken, i synnerhet i väster (ca 50 m diameter) avverkas. Bänkar placeras ut för sittmöjlighet.

S. Gläntan vid Hällmarken

Mål: Skapa soliga sittplatser i en glänta i sydväst-sluttning. Lyfta fram hållmarksvegetationen.

Utförande: Skogen avverkas på en yta av ca 50 m diameter. Endast några enstaka träd (5-10 st) lämnas kvar i den öppna gläntan. Dessa ska väljas för att de är karaktäristiska träd som t.ex. krokiga tallar och lövträd. På platsen placeras bänkar ut.

Platser för samling och samvaro

T. Samlingsplats Kullen

Mål: Skapa plats som fungerar som vilo- och samlingsplats eller underlätta skolundervisning utomhus. Synliggöra landformerna kring en övervuxen vattenreservoar. Förstärka känslan av en öppen

17 Väster om väderkvarnen skymts utsikten av hög och tät granskog

gräs- och örtbevuxen glänta omgiven av stora lövträd.

Utförande: Gläntan förstärks genom att de stora, vidkroniga lövträd som omger platsen friställs, speciellt sälgar. Inväxande träd av framför allt gran avverkas. I mitten av gläntan och i slänten ner mot Berhemsvägens förlängning iordningställs bänkar att sitta på. Platsen som undervisningsplats ska vara tillgänglig oavsett funktionshinder.

U. Samlingsplats Gamla bollplanen

Mål: Förbättra den gamla fotbollsplanens funktion som målpunkt för aktiviteter och samlingar. Utnyttja att platsens väl-dränerade och magra jord fungerar bra för ängsmark. Skapa fler möjligheter till spontan lek och rörelse.

Utförande: De bord och stolar som finns på platsen tas bort. I den norra delen iordningställs en naturlig samlingsplats, som byggs av stockar, delvis staplade på varandra. I närheten av stockarna där solinstrålningen är som störst, anläggs en torräng om 100-300 m² med karaktäristiska ängsväxter.

Platser för lärande

V. Lidgårdans våtmark

Mål: Återställa en öppen och ljus våtmark med vattenspeglar till gagn för t.ex. däggdjur, pollinerare och fåglar. Minska flödestopparna i Sandbäcken och risken för översvämning nedströms.

Utförande: En enkel regleringsanordning, s.k. munk installeras där utloppet är smalt och marken fast. Munken gör att vattennivån i den lilla våtmarken kan regleras och skapar en liten vattenspegel under delar av året. Vattengången utmed ostslutningen grävs lämpligen om för att ytterligare bromsa flödet. En spångad slinga som är anpassad för ökad tillgänglighet anläggs runt våtmarken.

W. Flyttblocken

Mål: Framhäva några karaktärsfulla stora stenblock. Skapa en öppen, tyst och fridfull plats för avkoppling och paus i den gamla granskogen.

Utförande: Runt det trädbevuxta stenblocket i stigkorsningen skapas en öppen plats. Unga gra-

18 Målpunkt Bergknallen

19 Föreslagna målpunkter i Stadsleden

nar och sly röjs inom en radie på 15 m runt om blocket så att en tydlig gräns mot den omgivande granskogen skapas.

X. Jätteträden

Mål: Förstärka känslan av att gå bland riktigt höga träd. Göra besökare medvetna om att det finns träd i Stadsliden som är 35 meter höga, dvs högst i Umeå kommun och varför de finns just här. Sprida information om Ljungbergslaboratoriet vid SLU 2014.

Utförande: Återkommande röjning av undervegetation och mindre granar i de högsta trädens omedelbara närhet. Skapa en stig till träden från befintligt stigsystem. Markera rekordträden med skylt.

Y. Strandvallarna

Mål: Skapa en glänta som står i kontrast till granskogen längs elljusspåret. Göra strandvallarna mer framträdande i landskapet så att besökare reflek-

terar över de parallella formationerna av sten och grus. Skapa en målpunkt för vila och avkoppling med möjlighet att lära sig om platsen och om hur Stadsliden steg upp ur havet efter istiden.

Utförande: En glänta med 30-40 m diameter skapas där de flesta träden avverkas. Alla enbuskar men endast några enstaka träd (5-10 tallar) lämnas kvar i den öppna gläntan. På platsen placeras bänkar ut.

Djurupplevelser

Z. Himlastigens bete

Mål: Ta vara på den rika örtvegetationen och lövträden som växer på den gamla soptippen. Förstärka karaktären av lövträdsbevuxen glänta och skapa en samlingsplats för aktivitet och utflykter. Göra platsen till ett besöksmål för djurintresserade.

Utförande: I stort sett alla träd och buskar avverkas på en yta av ca 30 x 70 m. Enstaka lövträd,

framför allt björk och sälg, sparas för att ge skugga och variation på platsen. I ett andra steg ska den nya gläntan och de fortfarande halvöppna delarna av den gamla soptippen (ca 0,3 ha) hägnas in för färbete. Beteshagen förses med tillgängliga passager för att besökare ska kunna passera in och ut. Bänkar placeras längs stigen.

Å. Bergsgårdens bete

Mål: Skapa en målpunkt för djurintresserade. Återskapa karaktären av lövdominerad hagmark.

Utförande: En glänta i den norra delen av den öppna gräsytan vidgas. I stort sett alla träd och buskar avverkas på en yta av ca 30 x 70 m. Enstaka lövträd, framför allt björk och sälg, sparas för att ge skugga och variation på platsen. Den tidigare betesmarken (ca 1,3 ha) hägnas in för färbete. Beteshagen förses med tillgängliga passager för att besökare ska kunna passera in och ut. Bänkar placeras både i beteshagen och i dess anslutning vid stigen i platsens östra kant.

3.7 Förbättrad tillgänglighet

Sittplatser (finns på flera platser)

Mål: Göra Stadsliden mer tillgänglig och parklik. Möjliggöra för att ta en promenad i Stadsliden även om man inte har förmåga att gå långa sträckor utan att vila. Möjlighet till funktionell sittplats för stillasittande kontemplation eller för att samtala eller fika.

Utförande: Strategiskt placerade sittplatser iordningsställs längs skogens mest lättillgängliga stråk, målpunkter och samlingsplatser för möjlighet till vila. Riktlinjer för hur bänkarna ska utformas tas fram i samarbete med kompetenscenter för tillgänglighet i Västerbotten.

Tillgänglighetsstig

Mål: Tillgängliggöra fler av Stadslidens miljöer för människor med svårighet att ta sig fram i svårlänt

21 Målpunkt Lidgården

2016-04-04

eller brant terräng. Bjuda på en variationsrikedom av intressanta och vackra miljöer.

Utförande: Entréer vid Berghem och Mariedal sammanbinds och förses med handikapparkering. Mellan dessa entréer ligger skogen relativt flackt och lättillgängligt. Dessutom ligger entréerna nära busshållplatser. De idag otillgängliga delarna av stigsystemet beläggs med stenmjöl för att få en jämn gångyta som är bättre ur tillgänglighetssynvinkel. I ena kanten av stigen anläggs en långsgående kant av mindre stockar. Detta för att skapa ett ledstråk tillgängligt för personer med synnedsättning. Vid våtmarken Lidgården iordningsställs en tillgänglig slinga på spänger. Spängerna utformas så att både rullstolar och barnvagnar kan ta sig fram. Spänger ska utrustas med avåkningskydd och en mötesplats. Handikapparkering anläggs vid de två entrépunkterna. En separat taktill orienteringskylt anordnas i anslutning till dessa parkeringar.

Lättåtkomlig promenadslinga

Mål: Tillgängliggöra Stadslidens branta västsida som idag är otillgänglig för många. Möjliggöra för fler att kunna uppleva skogens rofyllda, variationsrika miljöer.

Utförande: En ny promenadstig anläggs längs Stadslidens västsida. Stigen förläggs så att en varierad färdväg skapas ömsom i brynet och ömsom en bit in i skogen. Promenadstigen beläggs med stenmjöl.

Toaletter

Mål: Tillgängliggöra Stadsliden för besökare som behöver möjlighet att besöka toalett vid längre vistelse utomhus.

Utförande: Två dubbeltoaletter anläggs. För enkel åtkomst, underhåll och service placeras de i anslutning till en entré och lätt tillgängligt motionsspår. Toaletterna placeras väl synliga men inte framträdande. (Se bild t.h.) Den ena placeras vid entré

Kvarnen som är mycket välbesökt under hela året. Den andra placeras i anslutning i Berghemsvägens förlängning i höjd med Kullen på en plats utmed spåren där många passerar och där kontinuerlig drift är möjlig. Placeringen innebär att en toalett finns tillgänglig för besökare mitt i Stadsliden.

Entréer

Alla befintliga entréer

Nytt utseende på entréskyltarna. Samtliga skyltar upprustas i enlighet med gestaltningsprogrammet. Vid samtliga entréer iordningsställs även bänkar för vila och avkoppling.

Flytt av entré Bräntbergsbacken

Den befintliga entréskylten flyttas till den mindre entrén i anslutning till den stora parkeringsplatsen vid Bräntbergsbacken.

Nya entréer

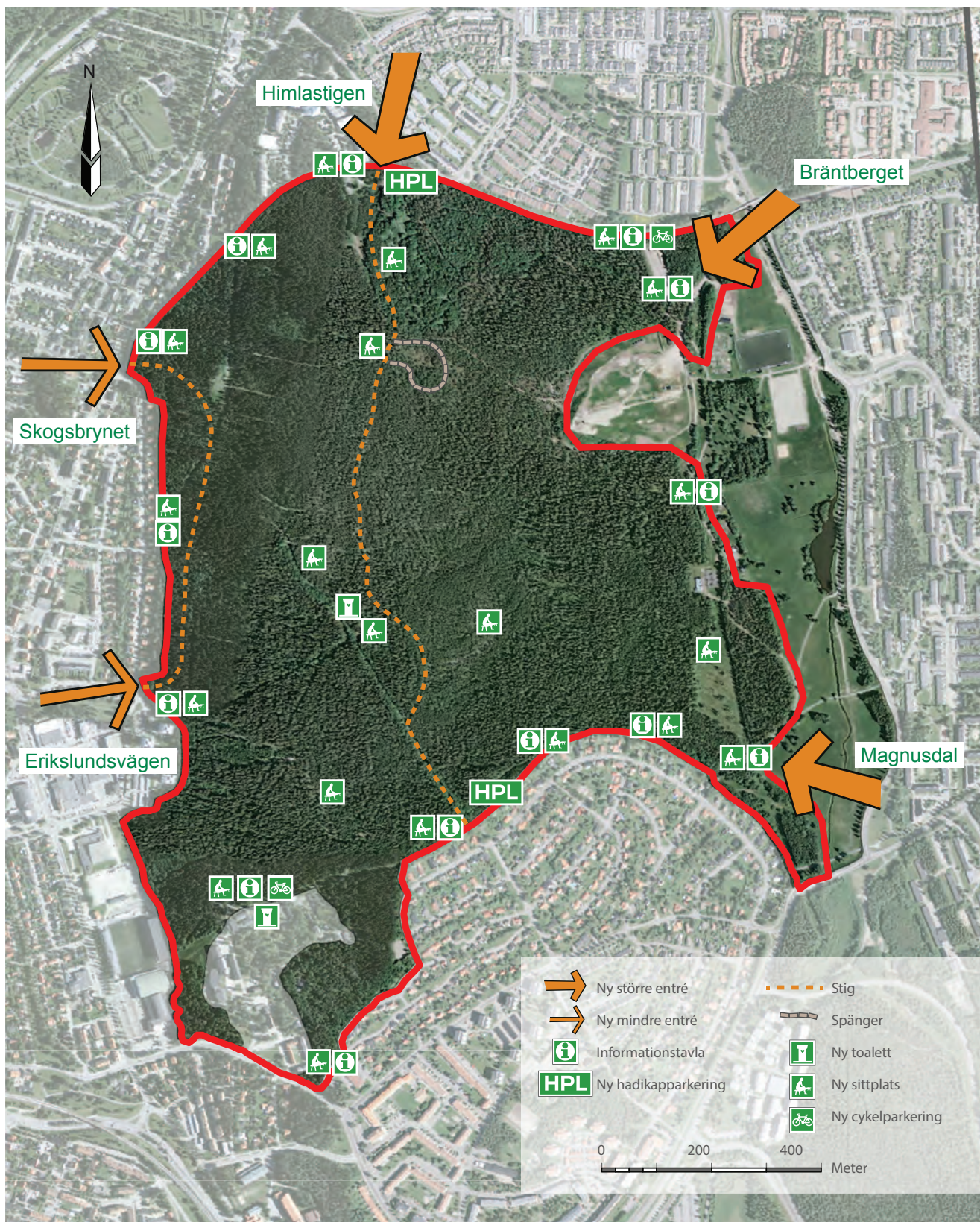
Stadslidens befintliga nio skyltade entréer med informationstavla kompletteras med fyra nya för att öka tillgängligheten och orienterbarheten i området. Nya entréer iordningsställs vid korsningen Skogsbrynet/ÖK, Erikslundsvägen, Magnusdalsvägen och Himlastigen. Vid Himlastigen flyttas huvudentrén mot Mariedal från Vargvägen upp till nya fårbetet där det också anläggs en ny handikapparkeringsplats för tre bilar.

3.8 Tillgänglighet med cykel, buss och bil

För att möta behovet av tillgänglighet för personer med nedsatt funktionsförmåga samt för långväga skidåkare vintertid iordningsställs nya handikapparkeringsplatser samt cykelparkering.

P-platser vid entré Berghem

Tre handikapparkeringar anläggs i brynet mellan skogen och gräsmattan som bildar entré till skogen. Parkeringen förbättrar parkeringsmöjligheterna för besökare av den nya tillgänglighetsstigen.

22 Karta över befintlig tillgänglighet och service i och i anslutning till Stadsliden.

P-platser vid entré Mariedal

3 nya handikapparkeringar till en bredd av 11 meter anläggs i skogsbrynet vid det nya fårbetet. Parkeringen förbättrar parkeringsmöjligheterna för besökare av den nya tillgänglighetsstigen.

Cykelparkering

För att ytterligare öka tillgänglighet till Stadsliden med cykel i ordning ställs cykelparkering vid Västerbottens museum och Bräntberget.

Spår och stigar

Natur- och kulturstig

Mål: Lärorika och intressanta natur- och kulturstigar som underlättar för utomhuspedagogik eller för att introducera skogen för barn och andra personer som har liten vana av att vistas i naturen.

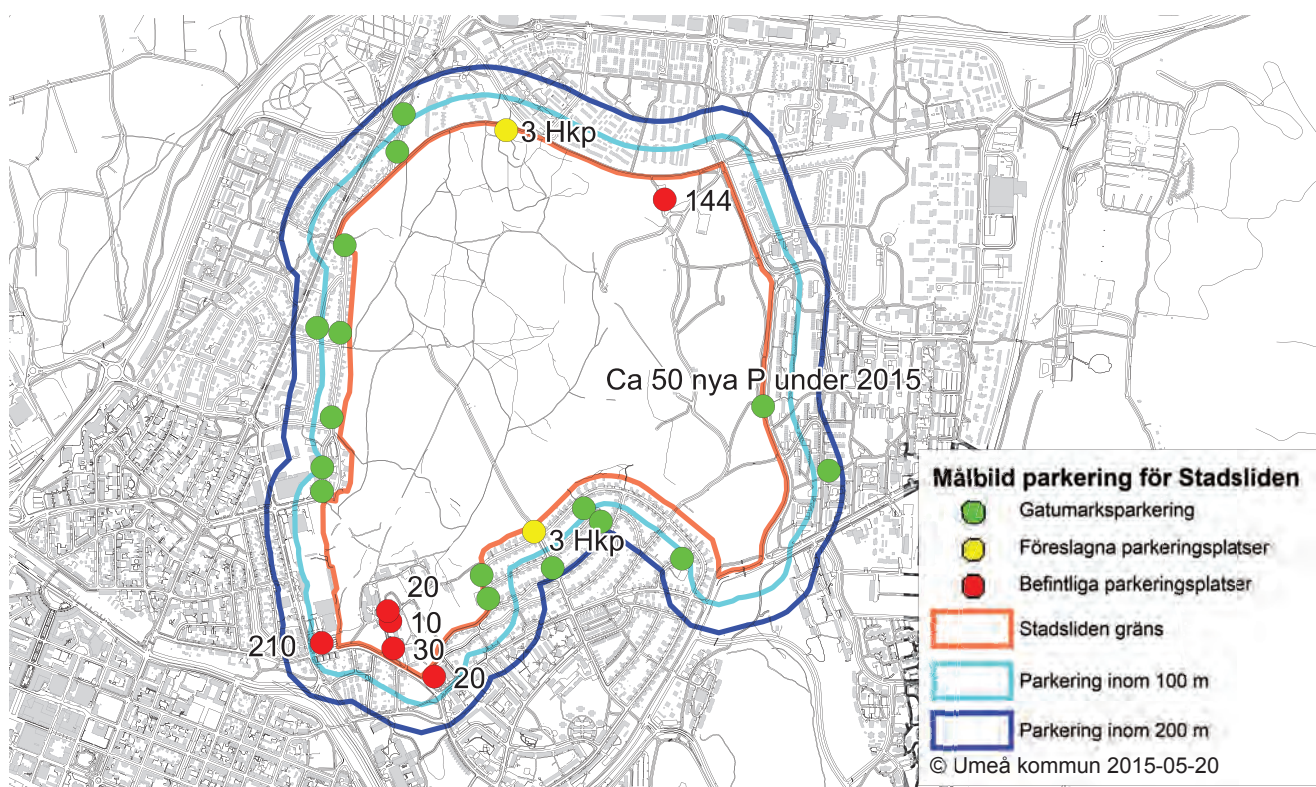
Utförande: Lämpliga promenadslingor tas fram som visar intressanta platser och brytpunkter i skogen. Ett informationsmaterial ska läggas upp

på kommunens hemsida, tillgängligt via smartphone och trycks som pappersprodukt.

Justerade sträckningar av vinterstigar

Mål: Ökad tillgänglighet till området vintertid och lättare att röra sig inom men även passera igenom Stadsliden. Minska konflikt och fara med korsande skidspår.

Utförande: Nya vinterstigar dras på befintliga stigar i skogen. På de platser där vinterstigar ska tas bort lämnas skogen att växa igen.

24 Parkeringar

2016-04-04

4 Rutiner och skötsel

För att hindra att skogens nya platser växer igen framför allt av gran, krävs löpande driftåtgärder. Ett förhållningssätt och rutiner behövs också för åtgärder som inte går att planera. En detaljerad översikt av skötselåtgärder för olika skogsområden och målpunkter finns i tabellform i bilaga Skötselbeskrivningar i Stadsliden.

4.1 Rutiner

Avverkningsmetoder

Avverkning ska ske med motormanuella metoder. Undantag söks hos Gator och parker och kan ges till avverkning som sker från elljusspår där maskiner kan ta sig fram utan att skada mark eller vegetation. Vid större stormfällen kan undantag också göras. Terrängtransporter ska utföras på tjälad mark och med små lass. Körskador ska repareras.

Rutin vid Vindfällan

Stigar ska hållas fria från fallna träd. På elljusspår och vinterstigar bör åtgärd ske inom 7 dagar. Enstaka träd som faller utanför dessa viktigaste stråk ska lämnas utan åtgärd såvida de inte utgör en uppenbar säkerhetsrisk. Beslut om utformning och genomförande av avverkning efter omfattande stormfällen fattas av Gator och parker i samråd med Miljö och hälsa. I det fall stormfällning drabbar mer än enstaka träd, d.v.s. sammanhängande områden om 0,3 ha (50 x 50 m) eller mer ska merparten av träden upparbetas i syfte att minska risken för besökarna. Merparten av träden ska förslas ut ur området men enstaka stammar kan lämnas kvar som substrat för olika arter. De döda träd som lämnas ska vara av olika trädslag och dimension. I luckor efter stormfällen ska naturlig förnying råda för att ge olikåldriga och ojämna bestånd.

Död ved

Död ved ska ligga kvar och gynna den biologiska mångfalden i skogen. På grund av Stadslidens iso-

lerade läge från privata skogsägare är förebyggande mot insektshärjning främst en kommunal fråga (Skogsvårdslagen om död ved).

Gallring och röjning

I samband med gallringar och röjning sparas enstaka, små täta ruggar för lek och faunaskydd.

Ställningstagande om nya arter

Inom hela Stadsliden finns självsådda plantor av bland annat ek, alm och sibirisk cembratall. Vid skötselåtgärder i skogen ska självsådda ädellövträd gynnas. Trots att den sibiriska cembratallen är en introducerad rysk art ska självsådda tallar tillåts så länge den inte blir beståndsbildande. I Stadsliden förekommer den inte idag i sådan utbredning att den hotar förekomsten av inhemska arter.

4.2 Skötsel av iordningsställda bestånd

Den skötsel av skogen som beskrivs nedan ska i så stor utsträckning som möjligt utföras av befintlig personal som därigenom får möjlighet att bygga upp erfarenhet och kunskap om Stadslidens skogar och målbilden för deras skötsel.

Granskog (A)

Mål: Att granskogen får fortsätta domineras av stora granar av ålder och dimension som saknas i det omgivande brukade skogslandskapet.

Utförande: Granskogen får sköta sig själv. Inga åtgärder utförs utanför på skötselkartan markerade stigar och skötselinsatser utförs endast vid stormfällen. De svårframkomliga skogsområdena i Stadslidens östra delar ska få bli naturskog och även fortsättningsvis vara täta, förutom vid stormfällen.

Tallskog (B-C)

Mål: Stärka förekomsten av öppen och ljus tallskog med inslag av lövträd i Stadsliden.

Äldre bestånd (B): Luckhuggning och gallring av enstaka klena och medelgrova tallar samt alla granar. Lövsly röjs men växtliga lövträd sparas. Variation i grovlek, höjd och kronstorlek eftersträvas.

Gallring och röjning av inväxande gran och lövsly samt till viss del tall ca vart tionde år. Fällda träd lämnas på platsen.

Yngre bestånd (C): Gallring och röjning av inväxande gran och lövsly samt till viss del tall ca vart tionde år. Fällda träd lämnas på platsen.

Lövskog (D-L)

Mål: Karaktärsfulla lövdominerade skogar.

Åtgärder Selektiv avverkning, gallring och röjning av inväxande gran. Lövskogar med blandade trädslag eftersträvas: björk, sälg, asp, rönn. Lövträd i bukettform enkelställs och medelgrova-grova lövträd friställs. Fällda träd lämnas på platsen.

Kantzoner (O)

Mål: Gränsen mot bebyggelse sköts för att skapa attraktiva boendemiljöer med årstidsvariation och stor biologisk mångfald.

Åtgärder: Alla kantzoner sköts för högt lövinslag. Gallring var femte år. Extra stor vikt läggs vid entréer.

4.3 Skötsel av nya målpunkter

Utblickar (P-Q)

Kvarnen (P) och Lidgärdan (Q)

Mål: Bibehålla utblickar. Spångad slinga vid Lidgärdan.

Åtgärder: Röjning av gran och lövsly vart femte år. Avverkade träd lämnas kvar i den mån att de inte påverkar tillgängligheten. Enbuskar sparas. Spånglagas och underhålls vid behov vart femte år.

Soliga gläntor (R-S)

Bergknallen (R) och Hällmarken (S)

Mål: Att solen fortsätter nå in från sydväst.

Åtgärder: Gran och lövsly röjs vart femte år. Avverkade träd avlägsnas i den mån att de kvarlämnade träden inte påverkar tillgängligheten negativt. Äldre, knotiga tallar samt äldre lövträd och enbuskar lämnas.

Platser för samling och samvaro (T,V,Ö)

Kullen (T), Fotbollsplanen (U), Utegygmet (Ö)

Åtgärder: Inväxande träd och lövsly röjs vart femte år och gräsytor slås årligen. Avverkade träd avlägsnas i den mån att de kvarlämnade träden inte påverkar tillgängligheten negativt.

Platser för lärande (V-Y)

Lidgärdan (V) Blocken i granskogen (W), Jättegranarna (X), och Strandvallarna (Y)

Platserna sköts så att det speciella på platsen framhävs.

Åtgärder: Röjning av gran och lövsly vart femte år. Avverkade träd avlägsnas i den mån att de kvarlämnade träden inte påverkar tillgängligheten negativt.

Djurupplevelser, (Z,Å)

Himlastigens bete (Z) och Bergsgårdens bete (Å) sköts med betande djur. Unggranar röjs bort.

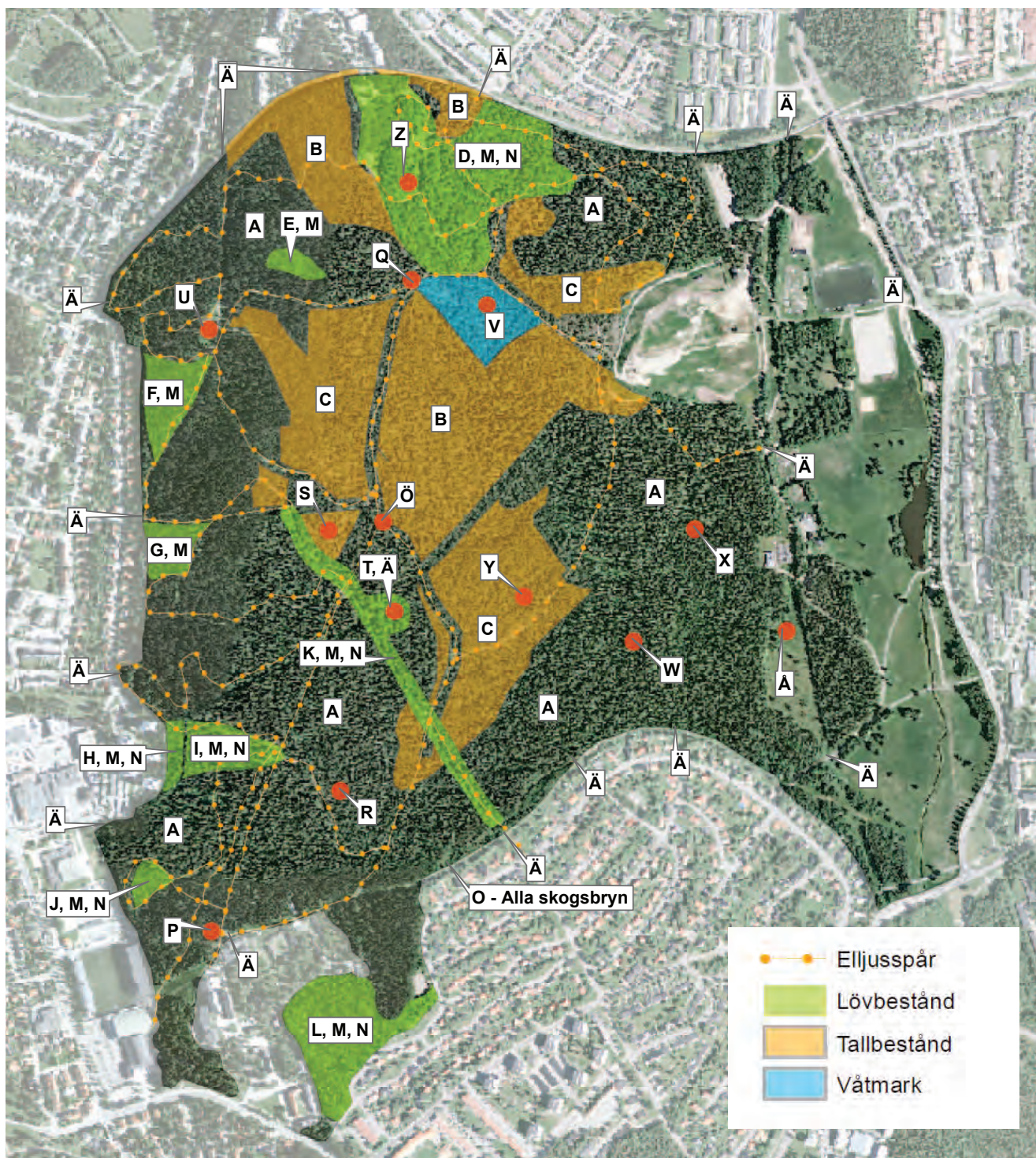
Stättor och stängsel funktionskontrolleras årligen.

4.4 Skötsel för tillgänglighet

Skötsel av utrustning

Ä Skogsskötsel för tillgänglighet

Åtgärder: I miljöer där framkomlighet och tillgänglighet är av stor vikt hålls platserna fria från lövsly och ogästvänlig vegetation som t.ex. brännässlor genom årlig tillsyn och skötsel. Avverkat lövsly avlägsnas från platsen. Detta gäller entréer, toaletter, bänkar, spänger, större spår/stigar samt sittplatser.

27 Skogsområden som återkommande kommer att skötas.

4.5 Skötsel av elljusspår

Drift och skötsel av de ca 13 km elljusspårerna omfattas inte av skötselplanen utan beslutas om av Umeå fritid. Vid eventuell framtida breddning av elljusspårerna är det av största vikt att ta hänsyn till den intilliggande skogens, särskilt granskogens, stormkänslighet. Vid avverkningar i skogens kantzon blir träd som tidigare stått skyddade i lä, mer utsatta för väder och vind och riskerar att vindfällas. Beslut om utformning och genomförande av avverkning fattas av Gator och parker i samråd med Miljö och hälsa.

Vinterstig utmed de breda skidspårerna

Mål: Öka tillgängligheten och säkerheten i Stadsliden för fotgängare under det mörka vinterhalvåret. Tillhandahålla sträckor med vinterstigar som har elbelysning.

Utförande: När det inte är tävlingar i skidspårerna upplåts ena kanten av de bredaste SM-spårerna för fotgängare. Detta gäller bara i spår som är så breda att detta kan utföras utan att skidåkningens påverkas. Vinterstigen och skidspåret skiljs av genom att pistmaskinen, när den pistar skidspåret, skapar en låg snövall mellan dem. Dessa vinterstigar utmed skidspårerna görs så pass breda att det är möjligt för två personer att mötas, d.v.s ca 1-2 m.

Siktröjning utmed elljusspår

Mål: Ljusa och öppna skogsbryn i en zon närmast elljusspårerna för att skapa överblickbarhet och öka trafiksäkerheten längs spårerna vintertid.

Utförande: Längs elljusspårerna upplåts möjligheten att röja sly i lägen där är viktigt för trafiksäkerheten längs spårerna. Med sly avses buskar och träd om max 3 m höjd. Alla enar ska sparas. Vid röjning av flerstammiga träd (ofta rönn och sälge) ska hela buketten antingen sparas eller helt kapas ner. Ris ska samlas ihop och köras bort. Enstaka sly får dras in i skogen så det inte syns från spåret, men får då inte heller läggas över stigar. Umeå fritid utför röj-

ningsarbetet efter en årlig syn i samråd med Gator och parker.

Trädsäkring utmed elljusspår

Mål: Upprätthålla säkerheten för Stadslidens besökare när träd längs spårerna åldras och blir svagare med risk för att de ska falla.

Utförande: Träd i direkt anslutning till elljusspårerna, d.v.s. inom en trädlängd, högst 30 m, och som riskerar att falla över spårerna ska tas bort. Om möjligt ska sådana träd lämnas som högstubbar. Behovet av trädsäkring ska påtalas av Umeå fritid medan avverkningen ska ske av Gator och parker. Övriga skäl till avverkning av träd utmed elljusspårerna, exempelvis utbyggnad av konstsnöanläggning, ska föregås av samråd med Gator och parker och i de fall avverkning beviljas ska den alltid utföras av Gator och Parkers parkpersonal.

Solspåret på Mariehemsängarna

På ängarna preparerar Umeå Fritid varje år ett 2,6 km långt skidspår som kallas solspåret p.g.a. att det går i öppen terräng. Spåret lämpar sig väl för både barn, nybörjare och mer erfarna skidåkare som föredrar ett flackare och mer öppet spår. Det nyttjas även för skidklubbarnas nybörjarträning då även den stora ytan och möjligheten att samlas i grupp vid spårerna är viktig. Mellan Bergsgården och Bräntbergsbacken finns en anslutning som kopplar samman Solspåret och Stadslidens spårssystem.

Mål: Öka Solspårets tillgänglighet och säkerhet för besökare.

Utförande: Samma regler som för skidspårerna i Stadsliden tillämpas för solspåret. Spåret märks ut på orienteringskartorna vid de stora entréerna.

28 De breddade skidspåren rymmer, från höger, klassiska skidspår och en skateyta. I den vänstra kanten föreslås göras plats för fotgängare.

5 Att samsas i skogen

Nedan redovisas inriktningen vad gäller avvägningen mellan olika intressen i Stadsliden.

5.1 Öppenhet för nya initiativ

Tillfälliga eller längre arrangemang

Förvaltningen av Stadsliden ska präglas av en öppenhet mot nya initiativ att boka hela eller delar av Stadsliden för att arrangera aktiviteter eller evenemang. Under barmarkssäsongen ska också de breda delarna av SM-spåren gå att boka. Det kan handla om tillfälliga aktiviteter såsom tipspromenader, mindre eller större tävlingar eller träningsaktiviteter. Det kan också vara frågan om att under en säsong använda en del av Stadsliden för en verksamhet, exempelvis fasta orienteringskontroller. Det är viktigt att sådana initiativ är lämpliga för platsen och är öppna för alla. När Stadsliden utvecklas med nya former av aktiviteter så ska promenad, löpning och skidåkning fortsatt ges prioritet för de fall det behöver göras särskilda avvägningar mellan olika intressen.

Tillstånd för en aktivitet söks hos Umeå fritid service- och bokningsguide och kan ges efter att samråd skett med Gator och parker. Upplåten mark inklusive anslutande ytor ska städas och tillfälliga markeringar måste tas ner omedelbart efter avslutat arrangemang.

5.2 Lugn rekreation

Område för extra hänsyn

I Stadsliden finns ett område med en kombination av riktigt gammal skog, frånvaro av elljusspår, samt låga bullernivåer (på vissa platser endast 35 dBA). I tidigare skötselplan har delar av området (31,9) avgränsats för naturlig utveckling till tät naturskog med höga naturvärden. Sammantaget gör detta området speciellt lämpat för avkoppling för den som vill komma undan mer fartfyllda ak-

tiviteter på motionsspåren. Detta ska beskrivas på Stadslidens nya informationstavlor.

Hundrastning

Hundrastning är en vanlig aktivitet i Stadsliden. Många människor är rädda för hundar och även de ska känna sig trygga att besöka Stadsliden. Hundar kan även skrämman vilda djur som t.ex. rådjur som uppehåller sig i området. I enlighet med de lokala ordningsföreskrifterna för Umeå kommun ska hundar hållas kopplade i hela Stadsliden. Hundbajs ska plockas upp av hundägaren.

Fotgängare enbart på vinterstigar

Vintertid är elljusspåren till för skidåkning. För att undvika skador på skidspår hänvisas promenader och motionslöpning i Stadsliden till vinterstigar. Elljusspår utan utpekad vinterstig får inte beträdas av fotgängare i annat syfte än att korsas dem.

29 Område i Stadsliden med goda förutsättningar för lugna aktiviteter. Ljusaste partierna visar en max. ljudnivå på 35 dBA

5.3 Fartfylld rekreation

Rullskidåkning

Det är tillåtet att under barmarksperioden åka rullskidor på elljusspåret i Stadsliden. Risken finns att besökare blir överraskade när någon rullar ikapp i hög hastighet, med risk för krock som följd. I Stadsliden har fotgängare alltid företräde före rullskidåkare. Rullskidåkare ska därför visa hänsyn och reglera sin hastighet därefter.

Downhillcykling vid Bräntberget

Downhillcykling är en sport som innebär högt markslitage och kan innebära skador på rötter och vegetation. Det är tillåtet att iordningställa leder för downhillcykling i speciellt utpekade områden i anslutning till Bräntbergsbacken. Varje gång leder ska ändras ska Gator och parker först informeras. Arbetena får inte innebära åverkan på träd, rötter eller markskikt, e.x. pålning. Inför iordningställande ska platsbesök med företrädare för Gator och parker göras.

Motorfordon och hästar

Framförande av alla typer av motorfordon på barmark och på snötäckt mark är förbjudet i hela Stadsliden, såvida framförandet inte behövs för områdets skötsel och förvaltning. Ridning är förbjuden i hela Stadsliden.

Skidorientering

Skidorientering är tillåten i Stadsliden men fotgängare har rätt att gå på alla spår utanför elljusspåret.

Pulkaåkning

Av säkerhetsskäl för skidåkare är pulkaåkning inte tillåten utanför anvisad plats i Stadsliden. Det är tillåtet att åka pulka delar av Bräntbergsbacken.

30 Rullskidåkare i full fart på elljusspåret strax väster om Bräntbergets topp.

Cykling

Cykling är inte tillåten på elljusspåren i Stadsliden.

Terrängcykling

Terrängcykling är tillåten enligt allemansrätten men ska enligt lag utföras försiktigt så inte markskador uppkommer. Stadslidens gamla granskogar är känsliga för slitage eftersom trädens rötter är ytliga och marken är fuktig. Skogens branta sluttningar som kan också ge slitage genom många klättringsmoment och inbromsningar. Cykling i Stadsliden bör därför undvikas vår och höst när det är blött i marken.

I Stadsliden har fotgängare enligt trafikförordningen företräde vid möte med cyklister. Möten och omkörning ska ske i den gåendes tempo.

Hänsynsregler för terrängcykling:

- Cykling är tillåten på stigar men inte på elljusspår, hållmarker eller i vegetation.
- Träning i grupp eller tävling är inte tillåten i Stadsliden eftersom markslitaget blir större då.
- Gående har alltid företräde vid möte. Sakta in till promenadtakt vid möte eller omkörning.
- Tänk på att du som cyklist färdas snabbt och tyst. Speciellt personer med hörselnedsättning kan bli överraskade.
- Kör försiktigt i skogens sluttningar. Tänk på att inbromsningar och accelerationer kan skada marken.
- Undvik att cykla vår och höst då det är blött och mark och vegetation är extra känslig.

Avvägningen gällande cykling i Stadsliden gäller under en provotid på fem år med utvärdering och nytt ställningstagande 2021.

5.4 Verksamhet som påverkar vegetation eller skräpar ned

Saltning

Salt påverkar den omgivande vegetationens närings- och vattenupptagningsförmåga. Det råder därför ett generellt förbud för saltning av skidspår i Stadsliden.

Markeringar och snitslar

Tillstånd för tillfälliga markeringar i terrängen kan sökas av Umeå fritid för användning i samband med tävling eller liknande aktiviteter. Snitslar ska samlas in senast en vecka efter avslutat arrangemang. Reklamskyltar i samband med större tävlingar ska godkännas i samband med tillståndansökan. I de fall sponsorskyltar förekommer ska plockas ner senast en vecka efter avslutad tävling.

Orienteringsskärmar ska markeras med ansvarigs namn. Skärmar ska inte sitta uppe året runt utan endast under barmarksperiod, därefter ska skärmarna plockas ned. Undantag gäller skärmar för skidorientering som tillåts sitta uppe under vinterperioden.

Sopor

Stadsliden tillhandahåller inga papperskorgar. Det skräp som besökaren tar med sig in i Stadsliden är hen ansvarig att även ta med sig ut därifrån.

Angränsande trädgårdar

Dumpning av trädgårdsavfall är inte tillåtet på kommunal mark och därför inte heller i Stadsliden. Trädgårdsavfall innehåller näringsämnen som frigörs när avfallet bryts ned. Marken reagerar med kraftig tillväxt av sly, brännässlor och tistlar. Det finns även risk att trädgårdsväxter sprids ut i den naturliga vegetationen. Mördarsnigeln kan övervintra i trädgårdsavfall som dumpas i högar och sprids på detta sätt både ut i skogen och tillbaka in i områdets trädgårdar.

Skogsbryn

Skogsbrynen är extra värdefulla ur ett ekologiskt perspektiv och dessutom är Stadslidens ansikte utåt. De tillför mycket för att skapa attraktiva boendemiljöer och därför är kommunen mycket res-

triktiv till avverkning av träd i skogsbryn. I de fall då enskilda i träd anslutning till villatomter innebär fara att vistas på fastigheten eller skada på densamma kan det bli aktuellt med trädfällning, men det förutsätter alltid ett tillstånd från Gator och parker.

Eldning

Det är inte tillåtet att göra upp eld i Stadsliden. Förutom risken för att elden sprider sig till värdefull natur och omkringliggande bebyggelse så tar spår efter eldning tar lång tid att växa igen och försvinna. Iordningsställda eldstäder för grillning finns vid Bräntbergsbacken och nere på Mariehemsängarna.

32 I anslutning till omgivande bostadsområden dumpas trädgårdsavfall på flera platser i Stadsliden

6 Stadslidens omgivningar

Stadsliden är en del i ett större sammanhang med avseende på ekologi och rekreation i Umeå. I det här kapitlet beskrivs de områden som ansluter till Stadsliden som ger synergieffekter och gör det totala värdet för Umeå större. Åtgärdsförslag i detta kapitel omfattas inte av skötselplanen.

6.1 Ekologiska korridorer

Skogen Stadsliden är en viktig del i det ekologiska nätverk som sammanbinder Umeås centrala delar med omgivande skogslandskap. Till Stadsliden ansluter ekologiska korridorer från I20, Hamrinsberget och Lilljansskogen. Från Lilljansskogen går stråket vidare till Nydalaområdet och Grössjöns naturreservat. Dessutom finns Mariehemsängarna som ekologiskt sett har sina största värden i vattenmiljöerna kring Sandbäcken. Det sammanhängande systemet av grönområden har stärkt ekologin i stadens olika skogar och gjort dem mindre känsliga för plötsliga störningar. Det har också möjliggjort en populationsdynamik där större rovdjur ser till att mindre djur inte blir för många. Om dessa ekologiska korridorer förminskas eller stängs påverkas troligen Stadsliden och därmed stadens förutsättningar för biologisk mångfald märkbart. Det är därför viktigt att stråkens ekologiska funktion finns med som en parameter vid skogsskötsel och utredningar om eventuella exploateringar. Det är lämpligt att överväga åtgärder som främjar spridningen av djur och växter. Detta kan ske genom att utföra föreslagna skogsskötselåtgärder, plantering av bärande träd och buskar, reduktion av antalet barriärer med mera.

Storlek och funktion

En ekologisk korridors funktionsduglighet bestäms främst dess storlek (bredd, längd) samt dess funktionella strukturer. Ju bredare stråk desto större möjlighet för arter att hitta det, födosöka i det och finna en trygg väg genom det.

Samma resonemang fungerar för ett stråks sociala värde. Ett brett stråk ger känsla av att vara ute i naturen och gör att en stads gröNSTRUKTUR uppfattas som mer sammanhållen. Det ger i sin tur människor större möjlighet till att förflytta sig mellan olika grönområden i staden. Smala stråk kan också vara funktionsdugliga men då är stråkets längd avgörande. Funktionen hos en ekologisk korridor bestäms också av vad stråket är uppbyggt av. Smala stråk med dåliga möjligheter till födosök eller skyddande vegetation måste gå fort att passera igenom och får därför inte vara avlånga. Vid planering för gröna stråk är det också viktigt att ha klart för sig vilka värden man vill det ska innehålla.

Flygande djur, såsom fåglar och fladdermöss, kan ta sig mellan grönområden utan ett sammanhållet ekologisk korridor. Spridda grönområden av god ekologisk kvalitet utan sammankoppling kan räcka.

För icke flygande djur ställs högre krav på de ekologiska korridorerna för att möjliggöra förflyttning mellan områden.

För däggdjur kan man generellt säga att ju större djuret är, desto större är kraven på de ekologiska korridorerna. Djuren är ofta skygga och föredrar därför miljöer där det går att passera obemärkt igenom vegetation eller där det finns möjlighet att söka skydd. Om gröna korridorer görs smalare kan därför förutsättningarna för större däggdjur såsom exempelvis räv försvinner. En konsekvens av det kan bli att antalet skadedjur ökar.

Den stadsnära naturen är också full av barriärer som kan hindra djur, växter och människor från att ta sig från en plats till en annan. Exempel på sådana barriärer är vägar, järnvägar och bebyggelse. Barriärerna kan även utgöras av specifika habitat, t.ex. öppna ytor eller svårgenomtränglig vegetation. Ett grönt stråk bör hållas så fri från barriärer som möjligt för att maximera dess funktion. Liksom i resonemanget om stråkets strukturella funktion beror barriärens hinderpotential på vilken grupp av organismer som prioriteras.

Stråk mot I20

Stadslidens länk mot I20-området är sammansatt av flera olika stråk och marktyper. Den största barriären utgörs av väg 503 (tidigare väg E4) som är hårt trafikerad. Att passera denna är riskfyllt för alla icke flygande djur. Mot Norra Kyrkogården måste djuren dessutom passera ett högt plank. Genom Norra Kyrkogården är korridoren dock relativt bred, ca 700 m. Passage över kyrkogården är troligen relativt lätt för de flesta djurarter. Östra Kyrkogatan är ytterligare en barriär men inte lika bred och trafikerad. Därifrån ansluter stråken Stadsliden via två 50 m breda och 250 m långa skogsstråk.

Den största bristen i den norra delen av Lilljansstråket är att det inte utgörs av ett sammanhängande grönt stråk som går att följa hela vägen mellan I20-skogen och Stadsliden. Det innebär att passagen för de flesta djur har låg funktionalitet och att många djur inte kommer att hitta fram. Det finns också flera riskfyllda passager över de hårt trafikerade vägarna. Fördelen är att sträckan mellan I20 och Stadsliden är relativt kort, ca 550 m, samt att stråket åtminstone till viss del är mycket brett.

Den norra delen av Lilljansstråket kan troligen fungera som ett spridningsstråk för de flesta av Stadslidens typarter. Stråket bedöms vara för litet för att kunna nyttjas av tjäder. För svartmes och mindre hackspett är Lilljansstråkets norra delstråk är troligen för smalt och fragmenterat.

Vid framtida planering bör man plantera nya grupper av träd så att den skogliga konnektiviteten ökar mellan kyrkogården och de två skogsstråken vid Sandbacka. Öppningar behöver skapas i planket mot väg 503, alternativt ersätta det mot vegetation. För att få fler djur att sig över väg 503 (tidigare väg E4) samt för att minska andelen trafikdödade djur bör det övervägas att på sikt anlägga någon typ av faunapassage här. Räv använder gärna tunnlar, och lär sig fort var dessa finns (Banverket, 2005). Tunnlar fungerar även utmärkt för igelkottar. Hare vill ha fri sikt och använder ogärna tunnlar. Bra och enkla lösningar för hare kan därför bli svåra

att åstadkomma här. Rådjur är den art som kanske allra hårdast drabbas av trafiken. Det är också den av typarterna som kräver störst insatser för säker passage över väg. Landskapsbroar och ekodukter är de åtgärder som lämpar sig bäst för rådjur. En viltport under en väg kan fungera, om den är tillräckligt stor och anpassas för de förhållanden som råder vid platsen.

Stråk mot Nydala/Grössjön

Stråket mot Nydala/Grössjön är långt och också ganska homogent. Sydöst om Stadslidens skog tar Mariehemsängarna vid. Bredden mellan Berghems och Mariehems bebyggelse är ca 250 m. Marken är öppen, men kantad av en ridå med buskar och träd som leder vidare mot Lilljansskogen. Därefter följer passage av Mariehemsvägen som är relativt högt trafikerad, samt Lilljansvägen som dock inte är lika trafikerad. Skogen fortsätter mot Nydalaområdet och vidare mot naturreservatet Grössjön men innan dess måste en stadsdelsgata som går mellan universitetet och Nydala passeras, samt den breda och hårt trafikerade nya väg E4. Det södra stråket fungerar som ett sammanhängande stråk med skoglig kontinuitet hela vägen från Stadsliden till Nydala. Stråket bedöms lätt att följa för flera av typarterna. De svåra vägpassagerna, framför allt Mariehemsvägen och Kolbäcksvägen, utgör dock stora risker för de icke flygande djuren.

Enligt den fördjupade översiktplanen för Universitetstaden ska stora delar av Lilljansskogen exploateras, och ett nytt bostadsområde, Olofsdal, planeras i den nordöstra delen av stråket. Det ger konsekvensen att den gröna korridoren blir mycket långsmalare, vilket kan påverka dess funktion. Den blir knappt 300 m bred och ca 1,2 km lång.

Vid framtida planering är det särskilt angeläget att på sikt överväga möjligheterna för faunapassager vid väg E4. Om det går att minska denna barriäreffekt bedöms förutsättningarna för djur att sprida sig mellan Nydala och Stadsliden som goda. Även för fåglar som svartmes och mindre hackspett verkar det södra delstråket vara tillräckligt brett (Artportalen, 2014).

Stråk mot Hamrinsberget

Hamrinsstråket löper mellan Stadsliden och Hamrinsberget. Stråket är svagt böjt, ca 1 km långt och 50-150 m brett. Stråket består av skog med inslag av parkmiljö, och trädkontinuitet finns hela vägen. Hamrinsstråket genomskärs av tre vägar, varav två är ganska hårt trafikerade. Både Axtorpsvägen och Strombergs väg utgör barriärer för djur och människor och gör att stråket blir fragmenterat. Ändå bedöms Hamrinsstråket kunna nyttjas av både räv, rådjur och hare, om än inte lika frekvent som södra Lilljansstråket. Stråket bedöms även tillräckligt brett för svartmes, men inte för mindre hackspett.

Vid framtida planering bör den ekologiska funktionen av stråket mot Hamrinsberget utvecklas. Det bör däremot ha lägre prioritet för eventuella resurser för faunapassager än stråken mot I20 respektive Nydala/Grössjön.

Blå stråket Sandbäcken

Mariehemsängarna utgörs av ett ca 36 ha stort öppet parkområde med gräsmattor och möjligheter till ett flertal aktiviteter. Genom ängarna rinner Sandbäcken som är mottagare för vattnet på Stadslidens östsidan, bland annat vattnet från våtmarken Lidgården. I dess lopp finns även en liten damm som lockar både svanar och änder. Sandbäcken tar emot dagvatten från omkringliggande bostadsområden och flödena varierar mycket. Tidvis är flödena höga, med försumpning av ängarna och risk för skador längre nedströms som följd. Restaurering av våtmarken vid Lidgården motverkar dessa problem (se kap 3.6). För att ytterligare minska variationerna i flöde bör Sandbäcken ges ett meandrande flöde.

Mål: Ett långsammare vattenflöde i Sandbäcken och därmed större ekologiska värden och upplevelsevärden knutna till bäckmiljön. Minskad risk för försumpning och översvämning nedströms.

Utförande: Sandbäcken grävs om så att den blir ett meandrande vattendrag på sträckan från Ma-

riehemsdammen ned till bäckens passage av Mariehemsvägen.

Socialt perspektiv

I den fördjupade översiktplanen för centrala Umeå anges det viktigt att behålla och förstärka gröna stråk som möjliggör människors rörelse i staden, speciellt för förskolor och skolor där avstånd och barriärer som exempelvis vägar kan göra att naturområden upplevs otillgängliga. Både Lilljansstråket och Hamrinstråket har stor potential att ytterligare främja det rörliga friluftslivet och därmed folkhälsan. Det krävs dock åtgärder i form av stigar, motionsspår, skidspår, broar/tunnlar och tydlig skyltning för att stråken skall fungera optimalt.

Lilljansstråket ur ett socialt perspektiv

Mellan Nydala-området och Stadsliden passerar Lilljansstråket flera bostadsområden och universitetet. Stråket är populärt för både motions- och naturbesök.

I det södra delstråket har tidigare det s.k. Lilljansspåret, ett motionsspår, funnits. Byggnation och exploatering i området har sedan dess skurit av motionsspåret och gjort det mer otillgängligt. Stråket nyttjas dock fortfarande tack vare sitt läge mellan IKSU:s idrottsanläggning och flera bostadsområden. Närheten till både SLU och universitetet gör att området även används för undervisning.

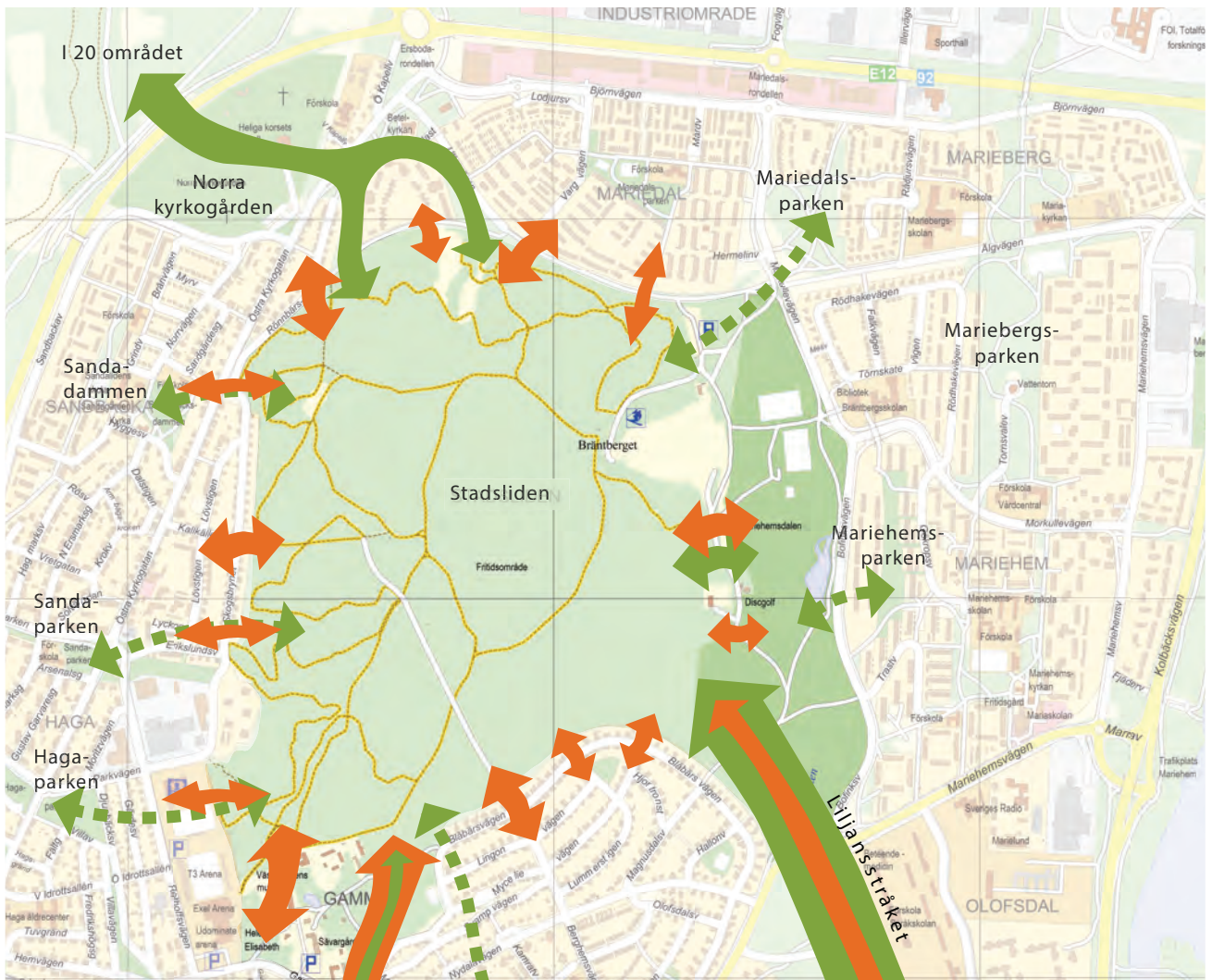
I de planer och program som finns så kommer Lilljansstråket finnas kvar i sådan omfattning att det fungerar, till nytta både för boende, skolor och arbetsplatser.

Hamrinsstråket ur ett socialt perspektiv

Hamrinsberget är ett litet grönområde men har stor potential tack vare närheten till sjukhusområdet, universitetet och bostadsområdena Öst på stan.

Hamrinsberget finns med i Umeås bostadsförsörjningsprogram och är planerat i utbyggnadsord-

ningen 2024-2033. I översiktsplanen för Universitetsstaden anges att bebyggelsen ska utformas så att en allmänt tillgänglig utsiktsplats bibehålls. Vid en exploatering vore det önskvärt att sammanlänka Hamrinsberget med Stadsliden med motionsspår genom en planskild passage över Strombergs väg. En passage skulle göra att Hamrinsstråket binder ihop ett inbjudande promenadstråk i form av en grön "ringväg" runt Berghem där man kan vandra drygt 4 km i skog- och parkmiljö. Detta skulle utgöra ett stort värde för besökare och personal på sjukhuset och Universitetet och skulle skapa en ny, attraktiv väg till jobbet.

33 Gröna stråk i Stadslieden omgivning.

7 Summering föreslagna åtgärder

I detta avsnitt presenteras en sammanfattning av åtgärder som föreslås för att uppfylla den nya visionen för Stadsliden. Åtgärderna är indelade i prioriteringsklass 1 och 2 avseende den turordning som åtgärderna ska utföras under en tioårsperiod. Åtgärdslistan kommer att uppdateras vid det årliga kommunala budgetarbetet. Alla åtgärder kommer inte att rymmas inom bugeten.

Tabell 1. Tabell över föreslagna åtgärder.

Hänvisning	Engångsinsats	Beskrivning	Prio	Investeringskostnad (kkr)	Driftskostnad (kkr)	Frekvens (år)	Ansvarig
3.3	Informationsplan	Plan för identitet och för hur besökarna ska ta del av information om Stadsliden (överväg möjlig extern finansiering, t.ex. genom LONA)	2	50	0	-	GOP och UF
3.7	Skyltar och info-material	Utformning av färdiga skyltar och informationsmaterial	1	200	0	-	GOP och UF
3.7	Befintliga entréer	Sju befintliga entréer, röjning, Bänkar (arbete och material)	1	40	11	3	GOP
3.7	Ny entré Magnusdalsvägen	Anläggning, röjning, tavla (arbete och material)	2	50	2	3	UF
3.8	P-platser entré Berghem	Anläggning (markarbeten), skyltning	2	50	5	3	GOP
4.5	Vinterstig utmed spåren	Pistmaskinen anvisar vinterstig utmed de nya, breddade spåren	1	0	0	-	UF
3.9	Nya vinterstigar	Justerade sträckningar av vinterstigar med röjning och spårdragning med skoter	1	25	5	5	UF
3.9	Natur- och kulturstig	Information utmed tillgänglighets-slingan (överväg möjlig extern finansiering, t.ex. genom LONA)	2	50	2	3	UF, GOP och VBM
3.8	Cykelparkering	Vid några utvalda entréer (markarbeten, material)	2	20	2	3	GOP
3.7	Toalett vid entré Kvarnen	Dubbeltoalett	1	100	20	1	UF
3.7	Toalett i Bergshemsvägens förlängning	Dubbeltoalett	2	100	20	1	UF
4.5	Siktröjning	Siktröjning utmed vissa sträckor av elljusspåren	1	0	20	2	GOP och UF
4.5	Trädsäkring	Trädsäkring utmed elljusspåren	1	0	35	1	GOP
4.1	Vindfällan	Årlig upparbetning av vindfällan i granskogen	1	0	35	1	GOP
3.4, 4.2	Granskogsskötsel omr A	Upparbetning av vindfällan	1		35	1	GOP
3.4, 4.2	Tallskogsskötsel omr B	Avverkning i äldre och yngre tallskog	2	65	30	10	GOP
3.4, 4.2	Tallskogsskötsel omr C	Avverkning i äldre och yngre tallskog	2	65	30	10	GOP
3.4, 4.2	Lövskogsskötsel omr D	Gallring för att öka lövandelen	1	160	10	5	GOP
3.4, 4.2	Lövskogsskötsel omr E	Gallring för att öka lövandelen	1	25	10	5	GOP

Hänvisning	Engångsinsats	Beskrivning	Prio	Investeringskostnad (kkr)	Driftskostnad (kkr)	Frekvens (år)	Ansvarig
3.4, 4.2	Lövskogsskötsel omr F	Gallring för att öka lövandelen	1	110	50	5	GOP
3.4, 4.2	Lövskogsskötsel omr G	Gallring för att öka lövandelen	1	55	30	5	GOP
3.4, 4.2	Lövskogsskötsel omr H	Gallring för att öka lövandelen	1	10	7	5	GOP
3.4, 4.2	Lövskogsskötsel omr I	Gallring för att öka lövandelen	1	55	25	5	GOP
3.4, 4.2	Lövskogsskötsel omr J	Gallring för att öka lövandelen	2	10	7	5	GOP
3.4, 4.2	Lövskogsskötsel omr K	Gallring för att öka lövandelen	1	55	30	5	GOP
3.4, 4.2	Lövskogsskötsel omr L	Gallring för att öka lövandelen	2	110	25	3	GOP-VBM
3.5	Ädla lövträd omr M	Plantering av ädla lövträd i lövskogsbestånden	2	35	10	3	GOP
3.5	Vårblommande lökar och knölar omr N	Plantering av rhizomer, frö eller plattn beroende på art	2	60	-	-	GOP
3.6	Utsikt Kvarnen omr P	Utsiktsavverkning i sektor väster om Väderkvarnen	1	50	5	5	GOP
3.7, 4.3	Våtmark Lidgården omr Q1	Restaurering av våtmark, avverkning, regleringsanordning (överväg möjlig extern finansiering)	2	260	10	1	GOP
3.6, 4.3	Målpunkt Lidgården omr Q2	Luckhuggning, bänkar, tillgänglighetsanpassad spång 250 m	1	250	40	5	GOP
3.6, 4.3	Målpunkt Bergknallen omr R	Luckhuggning, bänkar	1	20	2	3	GOP
3.6, 4.3	Målpunkt Hällmarken omr S	Luckhuggning, bänkar (ev nedtagning av ledning)	1	40	3	3	GOP
3.6, 4.3	Målpunkt Kullen omr T	Luckhuggning, bänkar, årlig gräsmarksskötsel	2	40	3	1	GOP
3.6, 4.3	Målpunkt Gamla fotbollsplanen omr U	Samlingsplats med stockar, anläggning äng, årlig skötsel av äng	2	35	10	1	GOP
3.6, 4.3	Målpunkt Flyttblocken omr W	Röjning	2	10	2	2	GOP
3.6, 4.3	Målpunkt Jättegranarna omr X	Röjning	1	5	5	2	GOP
3.6, 4.3	Målpunkt Strandvallarna omr Y	Luckhuggning, bänkar	2	40	3	3	GOP
3.6, 4.3	Målpunkt Himlastigens bete omr Z	Röjning, bänkar, stängsel, årligt färbete	2	100	35	2	GOP

Hänvisning	Engångsinsats	Beskrivning	Prio	Investeringskostnad (kkr)	Driftskostnad (kkr)	Frekvens (år)	Ansvarig
3.6, 4.3	Målpunkt Bergsgårdens bete omr Å	Röjning, bänkar	2	20	30	2	GOP
3.7, 4.4	Tillgänglighetsstig Stadslidens ryggrad	Anläggande av tillgänglig stig med stockkant och stenmjöl, 2 taktila orienteringsskyltar vid Himlastigen och Berghemsvägen.	1	255	1	1	GOP
3.7, 4.4	Tillgänglighetsstig Stadslidens västra skogskant	Anläggande av tillgänglig stig	2	450	2	1	GOP

8 Referenser

Minnesanteckningar från samrådsvandringar i Stadsliden 2013.

Johansson, M. De närboendes besöksvanor och attityder till naturområdet Stadsliden i centrala Umeå. Examensarbete, SLU Umeå.

Kardell, L. & Lindhagen, A., 1995. Stadsliden i Umeå: en friluftsskog mitt i staden. Institutionen för skoglig landskapsvård, SLU.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2005. Friluftsliv i tätort. Del 2. Underlag för friluftsplän. Exempel Järvafältet. Rapport 2005:27.

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Handisam, 2013. Tillgängliga natur- och kulturområden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. Rapport 6562.

Olofsson, M. Utomhuspedagogik i skogen för barn - skötsel och informationsmaterial för stadsliden, en stadsskog i Umeå. Examensarbete, SLU Umeå.

Skogsstyrelsen, 2005. Tillgång till naturen för människor med funktionshinder. Rapport 2.

Umeå kommun, 2014. Dagvattenutredning för sandbäckens avrinningsområde. Sweco.

Umeå kommun, 2014. Planprogrammet för Champinjonen 1 m.fl., Berghem. www.umea.se/umeakommun/kommunochpolitik/planerochstyrdokument/utvecklingochplanering/stadsplaneringochbyggande/aktuelltidtomrade/berghem/champinjonen1mfl.4.232bb3eb132b9e0c2ca800025791.html

Umeå kommun, 2013. Översiktplan Umeå kommun, Fördjupad översiktplan för Universitetsstaden med miljökonsekvensbeskrivning MKB.

Umeå kommun, 2012. Översiktplan Umeå kommun, Fördjupningen för Nydala med miljökonsekvensbeskrivning MKB.

Umeå kommun, 2012. Jämlika möten. En guide till bättre bemötande i Umeå kommun.

Umeå kommun, 2011a. Översiktplan Umeå kommun, Fördjupning för de centrala stadsdelarna.

Umeå kommun, 2011b. Översiktplan Umeå kommun, Fördjupning för Umeå, Umeås framtida tillväxtområde.

Umeå kommun, 1997. Skötselplan för skogen inom Stadsliden, 1997-2012. Miljökontorets rapportserie Rapport nr 1/00.

Umeå kommun, 1996. Lokala Ordningsföreskrifter för Umeå kommun. Reviderad 2008.

Umeå kommun. Tänk till, gör rätt! Handbok i tillgänglighetsfrågor för Umeå kommun.

Umeå kommun, 2013. Strategi för bostadsförsörjning 2013-2023.

Umeå kommun, 2013. Åtgärdsprogram mot buller 2013-2018.

2016-04-04